

บทความวิชาการ

เทิดให้พระบารมี สืบสาน รักษา และต่อยอดศาสตร์พระราชาราช เพื่อความผาสุกของปวงชนชาวไทย

โดย น.อ.พาคินทร์ วาทิน

สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่นคง และเป็นเสาหลักที่ค้ำจุนสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตกาลจวบจนปัจจุบัน ในบริบทความมั่นคงแห่งชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์มิได้เป็นเพียงสถาบันเชิงสัญลักษณ์ แต่ทรงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ บำบัดทุกข์บำรุงสุข และสร้างความตระหนักรู้ร่วมกันของคนในชาติท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความผันผวน ทั้งในมิติทางภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม สถาบันพระมหากษัตริย์ได้ทรงทำหน้าที่เป็นประทีปนำทาง ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเพื่อการรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗๔ พรรษา พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๙ ปวงชนชาวไทยต่างน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ที่พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยพระวิริยะอุตสาหะ และทรงสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ เพื่อธำรงไว้ซึ่งความร่มเย็นผาสุก นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการอันเปี่ยมด้วยพระเมตตา ความว่า “เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎร์ตลอดไป” พระราชดำรัสนี้มีไม่เพียงคำมั่นสัญญาหรือถ้อยคำแห่งความศักดิ์สิทธิ์ หากแต่เป็น “เข็มทิศทางยุทธศาสตร์” ที่สะท้อนพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการทรงงานเพื่อพสกนิกร พระองค์ทรงนำแนวคิด “ศาสตร์พระราชาราช” ซึ่งเป็นองค์ความรู้ ปรัชญา และแนวทางการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงวางรากฐานไว้ มาเป็นแกนกลางในการพัฒนาประเทศ โดยทรงมุ่งมั่นที่จะ “สืบสาน” สิ่งที่ดีงามและพระราชปณิธาน “รักษา” โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้คงอยู่ และ “ต่อยอด” องค์ความรู้เหล่านั้นให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกยุคปัจจุบัน การ “สืบสาน รักษา และต่อยอด” จึงเป็นกระบวนการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ที่นำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางยุทธศาสตร์ นำพาประเทศชาติก้าวข้ามความท้าทาย สู่อุบัติความมั่นคงและยั่งยืนให้แก่ผืนแผ่นดินไทย บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์แนวทางการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาราช อันนำไปสู่ความมั่นคงของชาติอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในบริบทของการปฏิบัติงานเชิงยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพอากาศ

การน้อมนำ “ศาสตร์พระราชาราช” มาปรับใช้ในรัชสมัยปัจจุบัน ปรากฏผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านพระราชกรณียกิจและโครงการสำคัญมากมาย ซึ่งสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบันเชิงลึกได้ใน ๒ ประเด็นหลักเชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง: การต่อยอดศาสตร์แห่งความสามัคคี ผ่านโครงการจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” หากวิเคราะห์ในมิติของความมั่นคงทางสังคม การสร้างความเป็นน้ำหนึ่ง

ใจเดียวกันถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในรัชสมัยรัชกาลที่ ๙ พระองค์ทรงเน้นย้ำถึงปรัชญาเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” และการทำงานแบบ “ระเบิดจากข้างใน” ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ทรงมีพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการ “สืบสานและรักษา” ปรัชญานี้ และทรง “ต่อยอด” ให้กลายเป็นกลไกเชิงปฏิบัติการที่มีพลัง ผ่านการริเริ่มโครงการจิตอาสาพระราชทาน “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” กลไกการทรงงานในเรื่องนี้มีใช้เพียงการระดมมวลชนเพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์แบบฉาบฉวย แต่เป็นการจัดตั้งโครงสร้างการทำงานจิตอาสาอย่างเป็นระบบ มีการสร้างระบบการฝึกอบรม เปิดรับสมัคร และจัดตั้ง “โรงเรียนจิตอาสาพระราชทาน” เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ ปรัชญาความเสียสละ จิตสาธารณะลงในระดับรากหญ้า และสร้างผู้นำจิตอาสาที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการกู้ชีพ กู้ยืมพิบัติ และการพัฒนาชุมชน การทรงงานนี้เชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับพระราชกระแสที่ พระราชทานสัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนต่างประเทศในปี พ.ศ.๒๕๖๒ ที่ทรงนิยามประเทศไทยว่าเป็น “ดินแดนแห่งการประนีประนอม” ซึ่งสะท้อนอัจฉริยภาพเชิงยุทธศาสตร์และการสื่อสารที่ล้ำลึก โดยทรงใช้ศาสตร์พระราชาด้านความเข้าใจและเข้าถึง มาเป็นเครื่องมือในการสมานรอยร้าวในสังคม ผลสัมฤทธิ์ที่ประจักษ์ชัดคือเมื่อยามที่ประเทศชาติต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อ เครือข่ายกองกำลังจิตอาสาเหล่านี้จะกลายเป็น “กองกำลังสำรองภาคพลเมือง” ที่เข้าบูรณาการร่วมกันระหว่างทหาร ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพทันที โครงการนี้ไม่เพียงแต่สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ยังเปลี่ยนจากความสามัคคีเชิงนามธรรม และพลังเงียบของประชาชนในอดีต ให้กลายเป็นการจัดองค์กรเชิงปฏิบัติการ และพลังแห่งความมั่นคงของชาติที่จับต้องได้อย่างยั่งยืน

ประการที่สอง: การรักษาความมั่นคงทางอาหารและระบบนิเวศ สู่โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ “โคก หนอง นา โมเดล” ในมิติของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับฐานราก และสิ่งแวดล้อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง “สืบสานและรักษา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากลในการเน้นการจัดการทรัพยากรดินและน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด พระองค์ทรงตระหนักถึงสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป (Climate Change) ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารและชีวิตของเกษตรกร จึงทรง “ต่อยอด” แนวคิดนี้ให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ผ่านโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยเพื่อขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่ภาคประชาชน วิธีการและกลไกการทรงงานคือ ทรงส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพื้นที่ทางการเกษตรโดยสร้าง “พื้นที่ต้นแบบ” ที่ใช้หลักวิศวกรรมผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ขุดหนอง ทำคลองไส้ไก่ และปั้นโคก รวมถึงการจัดการน้ำและพื้นที่การเกษตร ตามหลักเรขาคณิต และภูมิสังคม เพื่อกักเก็บน้ำในฤดูฝนและแก้ปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งได้อย่างเบ็ดเสร็จ ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดแก่ประชาชนคือ การหลุดพ้นจากวงจรหนี้สิน มีความมั่นคงทางอาหาร สร้างรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้แม้ในยามที่เศรษฐกิจโลกผันผวน นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในระดับจุลภาค และเมื่อประชาชนมีความมั่นคง ปัญหาความเหลื่อมล้ำและอาชญากรรมซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ก็ลดลง การเชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ในประเด็นนี้ คือการนำ “ทฤษฎี” บนหน้ากระดาษและในพื้นที่ส่วนพระองค์ มาแปลงเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่จับต้องได้ ยกระดับเป็น “นโยบายระดับชาติ” ที่ประชาชนทุกภูมิภาคสามารถเข้าถึง และนำไปปฏิบัติได้จริง นับเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชาที่มอบชีวิตใหม่แก่เกษตรกรไทย และสร้างความยั่งยืนจากระดับฐานรากเพื่อรับมือกับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ อย่างแท้จริง

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาในฐานะผู้นำทางยุทธศาสตร์ของกองทัพอากาศ ในฐานะนักศึกษาและบุคลากรของวิทยาลัยการทัพอากาศ ซึ่งเป็นสถาบันที่มุ่งพัฒนาผู้นำระดับยุทธศาสตร์ และในฐานะข้าราชการกองทัพอากาศ การน้อมนำแนวพระราชดำริ “สืบสาน รักษา และต่อยอด” มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ถือเป็นพันธกิจสำคัญสูงสุดในการสนับสนุนวิสัยทัศน์ของกองทัพอากาศ กองทัพอากาศยุคใหม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและยุทธโศปกรณ์ขั้นสูง ซึ่งมาพร้อมกับงบประมาณมหาศาลและการประสานงานระหว่างประเทศ แนวคิดการพึ่งพาตนเอง บริหารทรัพยากรอย่างยั่งยืน และความเพียรตามศาสตร์พระราชา สามารถนำมาบูรณาการกับการวางแผนยุทธศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในภารกิจการค้าเงินโครงการวิจัยและกระบวนการจัดหาอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่มีมูลค่าสูง (High-value Defense Acquisitions) กองทัพอากาศสามารถ “สืบสาน” ภารกิจหลักในการป้องกันประเทศ และ “รักษา” ชีตความสามารถและยุทธโศปกรณ์ที่มีอยู่ด้วยการซ่อมบำรุงที่ได้มาตรฐาน ในขณะเดียวกัน การจัดหายุทธโศปกรณ์ทางทหารในปัจจุบัน ไม่สามารถมองเพียงมิติของการซื้อขาย แต่ต้อง “ต่อยอด” วิสัยทัศน์และองค์ความรู้เพื่อความมั่นคงของชาติผ่านนโยบายความร่วมมือทางอุตสาหกรรม หรือนโยบายชดเชยการนำเข้า (Offset Policy) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการ “ถอดรหัส” ตรวจสอบ วิเคราะห์คู่มือยุทธโศปกรณ์ สัญญาทางกฎหมาย วรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยนโยบายจากต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนานโยบายชดเชยการนำเข้าอย่างรัดกุม การประยุกต์ใช้หลักความคุ้มค่า ควบคู่กับการใช้ความรู้ทางทหารเพื่อเจรจาต่อรองให้ประเทศผู้ผลิตต้องถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) หรือร่วมผลิตชิ้นส่วนภายในประเทศกลับคืนสู่กองทัพอากาศไทย คือการ “รักษา” ผลประโยชน์ของชาติ และ “ต่อยอด” มูลค่าทางเศรษฐกิจจากการจัดหายุทธโศปกรณ์ โดยเปลี่ยนจากการเป็นเพียง “ผู้ซื้อ” มาเป็น “ผู้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี” การดำเนินการเช่นนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความมั่นคงทางการทหารและปกป้องผลประโยชน์ของชาติ แต่ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ เกิดการจ้างงาน ยกระดับขีดความสามารถของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวพระราชดำริในการสร้างความพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ทรงเป็นดั่งแสงประทีป ศูนย์รวมจิตใจ และผู้นำทางยุทธศาสตร์ที่ส่องนำทางและนำพาประเทศชาติก้าวผ่านความท้าทายแห่งยุคสมัย ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่และพระปฐมบรมราชโองการ “สืบสาน รักษา และต่อยอด” พระองค์ทรงน้อมนำศาสตร์พระราชาในรัชกาลก่อน มาบูรณาการเข้ากับบริบทของโลกยุคใหม่ และได้ทรงพิสูจน์ให้เห็นเชิงประจักษ์แล้วว่าศาสตร์พระราชามิใช่เพียงอุดมคติ แต่เป็นเครื่องมือเชิงปฏิบัติที่สามารถแก้ปัญหาของชาติได้ในทุกมิติ พระราชกรณียกิจทั้งปวงที่ทรงปฏิบัติ ล้วนเป็นเครื่องสะท้อนถึงพระวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกลไกและสร้างพลังความสามัคคีผ่านโครงการจิตอาสาพระราชทานเพื่อรับมือกับวิกฤต หรือการต่อยอดเกษตรทฤษฎีใหม่สู่ โคก หนอง นา โมเดล

เพื่อสร้างความมั่นคงทางชีวิตและอาหาร ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นภาพสะท้อนแห่งพระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ และพระเมตตาที่มุ่งหวังให้ปวงชนชาวไทยมีความสุขอย่างยั่งยืน

ในฐานะข้าราชการทหาร และนักศึกษาระดับว่าที่ผู้นำยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยการทัพอากาศ การแสดงความจงรักภักดีที่แท้จริงมิใช่เพียงการถวายพระพรชัยมงคล แต่คือการขอน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ และขอตั้งปณิธานที่จะน้อมนำศาสตร์พระราชาและแนวทางอันประเสริฐนี้ มาเป็นหลักชัยในการดำเนินชีวิตและแปลงสู่การปฏิบัติจริงในวิชาชีพ โดยจะใช้ความรู้ความสามารถทางการทหารและการวิเคราะห์ห้องค์ความรู้เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพอากาศ ในการปกป้องอธิปไตย รักษาผลประโยชน์สูงสุดของชาติ และพัฒนาประเทศ อันเป็นการสืบสานพระราชปณิธานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อร่วมเป็นฟันเฟืองและกลไกเล็ก ๆ ในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์แห่งความมั่นคง นำไปสู่การธำรงรักษาความร่มเย็น ความผาสุก และความเจริญรุ่งเรืองของราชอาณาจักรไทยและปวงชนชาวไทยให้ยั่งยืนสถาพรสืบไปชั่วกาลนาน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๖๔). *คู่มือการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ "โคก หนอง นา โมเดล"*. กระทรวงมหาดไทย.
- กฤษ นารุमितจินดา. (๒๕๖๕). *ยุทธศาสตร์การจัดหายุทธโศปกรณ์และนโยบายชดเชยการนำเข้า (Offset Policy) เพื่อการพึ่งพาตนเองของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ*. วารสารวิชาการป้องกันประเทศ, ๖๓(๒), ๔๕ - ๖๐.
- พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว. (๒๕๖๒, ๑ พฤศจิกายน). *พระราชทานสัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนต่างประเทศ*. สำนักข่าว CNN และ Channel 4.
- พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว. (๒๕๖๒, ๔ พฤษภาคม). *พระปฐมบรมราชโองการ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒*. พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร.
- มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (๒๕๖๕). *ประวัติและผลการดำเนินงานมูลนิธิราชประชานุเคราะห์*. สืบค้น ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๙, จาก <https://www.rajaprajanugroh.org/>
- โรงเรียนจิตอาสาพระราชทาน. (๒๕๖๓). *คู่มือหลักสูตรจิตอาสา ๙๐๔ หลักสูตรพื้นฐาน และคู่มือจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ*. สำนักพระราชวัง และหน่วยราชการในพระองค์.
- หน่วยราชการในพระองค์. (๒๕๖๑). *ประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ โครงการจิตอาสาพระราชทาน ๙๐๔ วปร*. แหล่งที่มา <https://www.royaloffice.th/>จิตอาสาพระราชทาน/ (สืบค้นเมื่อ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๙).